

**COMISSIÓ PER A LA REDACCIÓ D'UN DOCUMENT DE BASES PER A
L'ELABORACIÓ D'UN CODI DEONTOLÒGIC DELS PROFESSIONALS DE
L'EXECUCIÓ PENAL A CATALUNYA**

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I. 1.1.- La privació de llibertat és un dels fets més transcendents per a la vida humana, atès que constitueix una limitació d'un dret fonamental, com també un sacrifici d'altres drets, principis i valors fonamentals que la nostra Constitució reconeix i garanteix a totes les persones.

1.2.- El compliment de les penes i les mesures penals privatives de llibertat afecta de manera substancial el dret fonamental a la llibertat. És per això que l'acció de les autoritats i dels diversos operadors que, d'una manera o d'una altra, incideixen i intervenen en aquesta situació s'ha dirigit en una part important a intentar afavorir i garantir el respecte i el gaudiment de tots els drets polítics, civils, culturals, socials i econòmics dels homes i les dones que es troben privats de llibertat, en la mesura que això sigui compatible amb el compliment de les penes i les mesures imposades.

1.3.- Si ens situem en el pla dels instruments normatius que incideixen en aquesta matèria, interessa esmentar, en primer lloc, la Declaració Universal dels Drets Humans, de 10 de desembre de 1948 [Resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides 217 A (iii)], el preàmbul de la qual conté un manament dirigit principalment als Estats membres, en ares a que tant els individus com les institucions promoguin, mitjançant l'ensenyament i l'educació el respecte pels drets i llibertats que s'hi recullen, i que assegurin, amb mesures progressives de caire nacional i internacional, el seu reconeixement i aplicació universals i efectius.

1.4.- Aprofundint en aquest sentit, i per tal d'esmentar algun dels instruments jurídics que tracten aspectes més vinculats a l'execució de mesures penals i penes privatives de llibertat, cal fer referència a les Regles Mímines per al Tractament dels Reclusos, aprovades pel Primer Congrés de les Nacions Unides sobre Prevenció del Delicte i Tractament del Delinqüent, aprovades el 13 de maig del 1977, que té com a objecte l'establiment dels principis i les regles d'una bona organització penitenciària i de la pràctica relativa al tractament dels reclusos.

1.5.- De la mateixa manera, resulta interessant esmentar les Normes penitenciàries europees, adoptades pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa, l'11 de gener de 2006 [Rec (2006) 2], que recullen un conjunt de principis comuns relatius a l'execució de les penes privatives de llibertat i per al tractament dels reclusos, amb la finalitat que aquests principis tinguin una influència directa en les diverses opcions de política penitenciària.

1.6.- Si ens apropem d'una manera més específica al tema que ens ocupa, és interessant fer esment de la Recomanació del Consell d'Europa R(97) 12, sobre el personal que executa sancions i mesures, text al qual es recorda als estats membres la importància que té precisar les bases ètiques de la tasca que realitza el personal encarregat de l'aplicació de les sancions i mesures penals.

1.7.- D'acord amb aquesta Recomanació, el mateix text acompanya un Annex sobre Directrius europees per a l'elaboració de principis directors ètics nacionals

relatius al personal encarregat d'executar sancions i mesures penals, tant des d'un punt de vista més general, en primer lloc, com en relació amb els encausats, preventius o sentenciats, de manera més particular, en segon lloc.

1.8.- També és convenient esmentar, entre d'altres, la Recomanació (2008)¹¹ del Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre Regles Europees per a infractors juvenils sotmesos a sancions i mesures, adoptades en data 5 de novembre del 2008. En aquest document, a l'apartat dedicat al Personal que s'encarrega de l'execució de les mesures penals imposades als menors, es preveu que els Estats membres hauran d'establir en un document formal una política integral quant a aquest personal. Una política que haurà d'especificar, al seu torn, els estàndards ètics fonamentals que aquest personal ha d'adoptar, amb una previsió expressa del mecanisme efectiu que pertoqui per tal d'abordar-ne la vulneració.

1.9.- Al nostre context normatiu nacional, trobem diversos instruments que reconeixen el conjunt dels drets i llibertats fonamentals de les persones, com també aquells mecanismes necessaris que en garanteixen i faciliten l'exercici pacífic, d'una banda; i aquells altres destinats a establir els límits i conseqüències de les conductes que els vulneren, d'altra banda.

D'aquesta manera, com a referents principals que cal tenir en consideració, n'hi ha prou amb esmentar la Constitució espanyola, com a norma fonamental i de més alt reconeixement dels drets i llibertats fonamentals de totes les persones, privades o no de llibertat. Cal tenir present també la Llei orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària, a la qual, al seu article 3, es fa un reconeixement explícit, en el marc de l'activitat penitenciària, del respecte als drets i les llibertats de les persones internades a presó; com també la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, en referència als menors infractors penals, segons la qual les persones a les quals s'aplica aquesta llei gaudiran de tots els drets reconeguts a la Constitució i a l'ordenament jurídic.

1.10.- Pel que fa als instruments normatius de protecció dels drets i llibertats fonamentals, cal esmentar necessàriament el Codi penal de 1995, text que ha donat una especial tutela als drets fonamentals i amb el qual s'ha intentat dissenyar, posant-hi una atenció especial, el recurs a l'instrument punitiu allà on és en joc l'exercici de qualsevol d'aquests.

1.11.- D'altra banda, cal que no oblidem que, en consideració al fet que la majoria dels professionals que presten els seus serveis a la institució competent en matèria d'execució penal es troben sotmesos a una relació de subjecció especial, cal tenir presents les disposicions contingudes en les normes que regulen el règim estatutari de la funció pública.

1.12.- És del tot imprescindible destacar que la Llei 7/2007, de 12 d'abril, de l'Estatut Bàsic de l'Empleat Públic, en relació amb allò que en aquests moments ens interessa, per primer cop al nostre ordenament, s'encarrega de recollir una regulació general dels deures bàsics dels empleats públics fundada en principis ètics i en les bones pràctiques dels professionals de la institució, generant i reforçant alhora una cultura administrativa orientada envers l'eficàcia i l'eficiència, com són els principis d'objectivitat, integritat, neutralitat, confidencialitat, exemplaritat, dedicació al servei públic, austeritat, respecte per la igualtat entre homes i dones, entre d'altres. De la mateixa manera, perfilen el límit de l'actuació lícita dels funcionaris públics, la transgressió o vulneració del qual pot comportar l'exigència de responsabilitat disciplinària, i, fins i tot, penal, tal i com apuntàvem abans.

II. 2.1.- Tenint en compte aquests antecedents normatius, podem concloure que l'observació sistemàtica de diversos estàndards de comportament ètic a l'Administració competent en l'execució penal constitueix una font de valor estable i un requeriment indispensable per preservar el principi de confiança legítima dels ciutadans en les seves relacions amb la comunitat.

2.2.- Aquestes Bases per a l'elaboració d'un Codi ètic del personal d'execució penal a Catalunya (d'ara en endavant, les Bases) desenvolupen i defineixen els fonaments del compromís ètic que el Departament de Justícia entén que ha de tenir qualsevol règim d'execució penal, i les pautes d'actuació necessàries perquè la integritat de l'organització es manifesti en les relacions entre els diversos actors de la comunitat d'execució penal, tutelada mitjançant òrgans que tinguin atribuïda la competència de vetllar pel compliment del contingut del futur Codi i de promoure les accions necessàries per preservar d'una manera eficaç la integritat organitzativa en el seu conjunt.

2.3.- L'aplicació apropiada del futur Codi requerirà que les persones que estiguin obligades respectar-lo i a complir-lo hi estiguin familiaritzades i coincideixin amb el seu contingut, com també precisarà la seva interiorització mitjançant un procés formatiu adient i des d'una interpretació èticament sensible dels preceptes constitucionals i legals, sense que s'imposin unes conductes que puguin atemptar contra la pròpia autonomia moral del servidor públic. L'ètica sorgeix en la interioritat d'una persona com a resultat de la seva pròpia reflexió i elecció, però respon a criteris de comportament que es basen en una concepció ideològica de contingut democràtic, inspirada en el respecte a la dignitat humana i els drets que li són inherents, com a fonament de l'ordre polític i de la pau social.

2.4.- Les disposicions de les Bases del Codi concreten les màximes de conducta des de criteris d'autoritat que es basen en la persuasió, la influència, i la motivació en relació amb els seus destinataris, i responen a estímuls purament deontològics i axiològics, coadjuvats per apel·lació a la qualitat en el servei públic d'execució penal, a l'excel·lència en la seva prestació i al valor constitucional de "dignitat humana", com a fonament ètic i públic en les relacions entre l'Administració i la ciutadania. Qualsevol visió estratègica del que ha de ser l'Administració pública d'execució penal ha de trobar uns límits que no es poden traspassar en el respecte a uns valors identificables per la majoria social, i que responguin al manament d'una ètica pública de continguts universals, juntament amb uns criteris instrumentals proporcionals i raonables amb els quals cal fonamentar les decisions dels funcionaris públics.

2.5.- Els empleats de l'Execució Penal, com a representants de l'interès públic encomanat, han d'actuar en l'exercici de les seves funcions d'acord amb la Constitució i la resta de l'ordenament jurídic, i ajustar les seves actuacions als principis ètics i de conducta que es desenvolupen en aquest Codi, com també ho han de fer tots els qui cooperen amb l'Administració competent en matèria d'execució penal.

2.6.- El concepte d'autoritat del codi es deriva de la seva funció indirecta de garantia dels drets fonamentals dels ciutadans, de les normes morals que defensa, reconegudes i acceptades per la societat, com a expressió dels valors i les aspiracions de la comunitat, de la qual no poden separar-se les persones al servei de l'Administració d'execució penal de la Generalitat de Catalunya.

2.7.- No podem oblidar, a més, que les persones que estan subjectes al compliment d'una pena o mesura penal, sobretot, les que són privatives de llibertat, representen un col·lectiu vulnerable; i que a una part significativa, pendent encara d'un procés on es

determini la seva possible responsabilitat penal, cal aplicar-li el principi de presumpció d'innocència. El mateix podríem dir quant a les persones internes a les unitats psiquiàtriques penitenciàries, que mereixen una atenció especial.

2.8.- La humanització del treball és una garantia necessària per poder comptar amb servidors públics íntegres que, sense ignorar la realitat, han de saber resoldre els conflictes amb equitat i amb l'objectiu de satisfer els interessos col·lectius mitjançant un servei públic de qualitat. Cal facilitar una interiorització dels valors ètics per part dels treballadors, en la mesura que es reforcen els sistemes de reconeixement dels drets dels funcionaris, i s'eliminen les diferències estructurals de l'organització administrativa i s'adopten mesures de promoció per als empleats públics, en un marc de deliberació plena i des d'una identitat plenament compartida.

2.9.- Per això, tenint en compte la vinculació especial de caire juridicopúblic dels funcionaris de l'àmbit de l'execució penal, com també la peculiaritat del servei públic que se'ls ha encomanat, les Bases del futur Codi han de cooperar per tal de resoldre tot un conjunt de situacions de les quals es deriva l'incompliment del deure de bona administració, i cal evitar que es concreti una actuació administrativa que provoqui situacions injustes per a les persones destinatàries, bé perquè no s'ha elaborat la millor decisió discrecional o estratègica, bé perquè l'aplicació estricta i rigorosa produeix un efecte no desitjat, o bé, en darrer lloc, perquè el dret no preveu certes situacions en què, atesa la manca de concreció, permet que l'administració pugui aplicar normes que resultin inadequades o insuficients.

III. 3.1.- El treball d'aquesta Comissió dóna resposta al plantejament de les reflexions anteriors, amb l'objectiu de crear unes bases per a l'elaboració d'un futur codi ètic, entès com a mecanisme d'orientació i d'autoregulació al qual s'expressen els valors, criteris i compromisos de la institució de l'execució penal i, per extensió, de totes les persones que hi estan vinculades.

3.2.- Som conscients que l'existència d'un codi ètic no garanteix per sí mateixa un funcionament excel·lent, però permet conèixer els límits d'excel·lència que es volen assolir. Per això, només des del consens de tots els agents implicats és factible elaborar un document útil i dinàmic, que permeti fer visible la manera com la institució realitza la seva feina i com vol fer-ho.

Al llarg dels vint-i-cinc anys durant els quals l'Administració de la Generalitat de Catalunya ha exercit les competències en matèria d'execució penal, s'ha consolidat un model concret de prestació d'aquest servei públic, amb un fort component de resocialització. Aquest model només ha estat i segueix essent possible, gràcies a la tasca eficaç dels professionals del sistema d'execució penal a Catalunya.

I com a conseqüència d'això, sobre la base d'allò que es disposa als articles 166 i 168 de l'Estatut d'Autonomia, a la Llei orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària i a la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, normes segons les quals la competència executiva de la legislació de l'Estat en matèria d'execució penal correspon a la Generalitat, es proposen les Bases següents per a l'elaboració d'un Codi ètic dels professionals de l'execució penal a Catalunya.

BASES PER A L'ELABORACIÓ D'UN CODI ÈTIC DELS PROFESSIONALS DE L'EXECUCIÓ PENAL A CATALUNYA

BASE 1a

1.1.- Les Bases del Codi tenen com a objecte l'establiment d'uns estàndards ètics de comportament en el personal d'execució penal a Catalunya, que responen a una concepció ideològica de contingut democràtic inspirada en el respecte envers la dignitat humana com a fonament de l'ordre polític i la pau social.

1.2.- Per això, l'empleat públic d'execució penal ha de tenir una conducta proactiva, sensible, comprensiva i accessible cap els altres. Ha de transmetre credibilitat i seguretat al seu entorn, i facilitar la participació mitjançant el diàleg amb tots els actors de l'organització. En el seu tracte amb el públic, amb la resta del personal i amb les persones que compleixen penes i mesures penals, s'ha de comportar en tot moment amb respecte i correcció.

1.3.- Els professionals de l'execució penal han d'assumir el paper de representants de l'interès públic, potenciar la idea de servei, mitjançant un compromís actiu en el compliment de les tasques que els han estat assignades legalment, a partir d'un marc èticojurídic. Cal que compleixin aquestes tasques mitjançant un judici de valors ètics, tal i com es preveu en aquest Codi, que permetin complir els objectius de l'organització, dins del respecte dels drets de tota la ciutadania.

A) PRINCIPIS RECTORS INSTITUCIONALS

BASE 2a Subjecció plena a la llei i al dret

2.1.- El servei públic d'execució penal s'inspira en criteris de qualitat i d'excel·lència. Està adreçat a servir els interessos generals, amb ple respecte als els drets fonamentals i llibertats públiques dels ciutadans, d'acord amb criteris de legalitat, justícia, equitat i eficiència, des d'una voluntat moderna i constructiva d'integració social, basada en el respecte pels valors democràtics i els canons morals que facin respectable públicament aquest servei públic, i que garanteixi el reconeixement del prestigi social que correspon a aquesta funció.

2.2.- La finalitat de la funció pública d'execució penal és la de garantir el compliment de les penes i de les mesures penals imposades, com també afavorir i garantir el respecte i el gaudiment de tots els drets polítics, civils, cultural, socials i econòmics dels homes i de les dones que es troben privats de llibertat.

2.3.- L'empleat públic d'execució penal té el deure prioritari d'obediència i lleialtat institucional, al marge de qualsevol altre factor que expressi afectacions personals, familiars, corporatives, clientelars o de qualsevol altra mena, que atemptin contra aquest principi. Caldrà que identifiqui en l'exercici de les seves funcions qualsevol situació que pugui arribar a afectar la seva objectivitat professional.

BASE 3a Funció d'execució penal

Als efectes de les Bases del Codi, s'entén com a "funció i ocupació pública d'execució penal" qualsevol activitat encaminada a la prestació i/o cooperació amb el servei públic d'execució penal, de manera remunerada o honorífica, que es realitzi al si d'una organització administrativa en nom de la Generalitat de Catalunya o al seu servei, o de les seves institucions, en qualsevol dels seus nivells jeràrquics.

BASE 4a Destinataris

4.1.- Als efectes de les Bases del Codi, s'entén com a "Empleat públic d'execució penal" qualsevol funcionari titular, interí i personal laboral al servei de la Institució competent en matèria d'execució penal, en tots els seus nivells jeràrquics.

4.2.- Els termes "empleat públic d'execució penal", "servidor", "agent", "coordinador", "col·laborador" i altres, dels quals es desprèn una relació de caire humanitari, assistencial, professional i de voluntariat dins de l'àmbit d'execució penal, de la seva dinàmica organitzativa i de la seva gestió, són considerats equiparables i per tant es vinculen a les disposicions del futur Codi.

BASE 5a Síndic de Greuges

5.1.- El Síndic de Greuges de Catalunya, en qualitat de supervisor de l'actuació de l'Administració pública, és una institució que exerceix un control, no tan sols de legalitat sinó també de caire eticopúblic, en l'àmbit de l'execució penal, atès que actua des de criteris axiològics quan l'aplicació de les disposicions normatives comporta un resultat injust, contrari a l'ètica o perjudicial per als seus destinataris.

5.2.- L'empleat públic d'execució penal haurà d'auxiliar, amb caràcter preferent i urgent, el Síndic de Greuges en les seves investigacions i inspeccions.

BASE 6a Principi d'idoneïtat

L'ingrés en la funció i tasca pública d'execució penal implicarà el coneixement del futur Codi, com també el seu compliment. La idoneïtat, entesa com a aptitud tècnica i legal, ha d'anar acompanyada d'una idoneïtat moral per a l'accés i l'exercici de la funció pública.

BASE 7a Ingrés a la funció i ocupació pública d'execució penal

A l'hora d'accedir als cossos d'execució penal cal donar prioritat a la igualtat, el mèrit i la capacitat dels aspirants, d'acord amb criteris d'agilitat i discrecionalitat tècnica, que es pugui contrastar amb els elements reglats de les normes de les convocatòries, inspirats en la transparència i en la motivació necessària.

BASE 8a L'equitat

8.1.- El concepte d'equitat, que prové en exclusiva de valors morals, s'incorpora a les Bases del Codi com a instrument d'aplicació necessari pels empleats de l'execució penal que han d'operar per mitjà del concepte de justícia.

8.2.- Les Bases del Codi entenen l'equitat com a instrument d'interpretació de les normes i les disposicions, quan la seva aplicació produeix conseqüències injustes, contràries a l'esperit de la llei o desproporcionades, i el seu ús permet suplir les llacunes de la llei i altres disposicions, quan un cas concret no ha estat previst pel dret positiu.

8.3.- L'ús de criteris d'equitat mai no s'ha d'executar en frau de llei.

BASE 9a Qualificació professional permanent com a instrument de reeducació i reinserció

D'acord amb allò que s'estableix a la Base 1a, com a manera de potenciar la idea de servei a la comunitat i d'ampliar l'horitzó professional del funcionari públic mitjançant la responsabilitat, cal promoure la formació, l'aprenentatge i s'ha de fomentar la interiorització de les conductes i valors morals reconeguts socialment que s'emmarquen dins de l'ètica de la correcció. Tot això, en la recerca, dins de l'àmbit jurídic o social, d'un coneixement operatiu del principi constitucional de la reeducació i reinserció social, que ha d'orientar tota la política d'execució penal de la Generalitat de Catalunya.

B) PRINCIPIS I VALORS QUANT A LA PROFESSION

BASE 10a Igualtat efectiva i assetjament a la feina

10.1.- L'empleat públic, en les seves relacions laborals, ha de mantenir el respecte i preservar la igualtat de tracte com a principis rectors del seu comportament, tant entre iguals, com entre superiors i subordinats. Cal establir models interns de conducta professional compatibles i no discriminadors amb la condició de gènere, edat, creences, orientació sexual i origen, que tanmateix afavoreixin l'eliminació d'aquells obstacles que impedeixen o impossibiliten aquests principis, i que facilitin el compromís per al seu assoliment. Tot el personal al servei de l'Administració competent en matèria d'execució penal ha de conèixer de manera pacífica, i ha d'assumir les seves funcions des d'una identitat compartida.

10.2.- L'assetjament en el treball, tot i que es tracta d'accions tipificades a l'ordre penal i administratiu sancionador, no es troba exempt de dificultats quant a la seva detecció i acreditació. Per això mateix, les Bases proscriuen qualsevol pràctica continuada o eventual que, tot i que no es trobi dins del marc del tipus d'il·lícit penal o administratiu, presenti uns perfils identificables amb actes d'assetjament, violència, intimidació o de persecució, i que generi un entorn hostil que afavoreixi l'aparició d'aquesta mena de situacions.

10.3.- De la mateixa manera, l'assetjament sexual i l'assetjament per raons de sexe no només són comportaments que atempten greument contra la dignitat de la persona, sinó que també suposen un obstacle per a l'assoliment del principi d'igualtat efectiva.

BASE 11a Interessos propis i d'altri

L'empleat públic d'execució penal no ha d'influir en l'agilitació o resolució de tràmits o procediments administratius sense que la causa estigui justificada, i, en cap cas, quan aquesta actuació comporti un privilegi en benefici propi o del seu entorn familiar i social immediat, o quan suposi un detriment dels interessos de tercers.

BASE 12a Avaluació i responsabilitat en la gestió

12.1.- L'empleat públic ha d'actuar d'acord amb els principis d'eficàcia, economia i eficiència, i sempre ha de vetllar per l'assoliment de l'interès general i el compliment dels objectius de l'organització.

12.2.- L'empleat públic ha d'actuar amb ple coneixement de les matèries sotmeses a la seva consideració, fer l'esforç necessari per complir els seus deures, i adoptar una autorreflexió crítica. Cal que assumeixi la responsabilitat de les decisions i actuacions pròpies i dels organismes als quals serveix, sens perjudici d'altres que se li puguin exigir legalment.

12.3.- L'empleat públic ha d'evitar les accions que puguin suposar un risc per a la finalitat de la funció pública, el patrimoni de les administracions públiques o la imatge que la societat ha de tenir dels seus servidors.

BASE 13a El principi de bona fe

L'empleat públic ha de tenir una disposició permanent per complir les seves atribucions d'acord amb els principis de bona fe i dedicació al servei públic, i abstenir-se de conductes que en puguin comprometre la seva neutralitat, independència, imparcialitat i objectivitat en l'exercici del servei públic encomanat.

BASE 14a Dedicació plena i exclusiva

El desenvolupament d'una ocupació en l'àmbit de l'execució penal exigeix compromís i dedicació, mitjançant d'un repartiment equitatiu i proporcional de les tasques, i una dedicació plena o compartida que, en cap cas, pugui comprometre l'exercici de la funció i ocupació pública d'execució penal.

BASE 15a Deure d'obediència

15.1.- L'empleat públic ha de complir les ordres que li assigni el superior jeràrquic competent, en la mesura que es corresponguin amb les formalitats del cas i tinguin com a objecte la realització d'actes de servei vinculats amb la naturalesa de les seves funcions, tret dels supòsits d'arbitrarietat o il·legalitat manifestes.

15.2.- Quan l'ordre del superior jeràrquic constitueixi una infracció manifesta, clara i terminant d'una llei o disposició general, l'empleat públic té l'obligació ètica i legal d'abstenir-se de complir-la. Té l'obligació ètica de comunicar al superior que ha emès l'ordre, d'una manera raonada, formal i respectuosa, els motius de la seva discrepància. Si el superior prossegueix amb la mateixa ordre, cal que l'empleat públic s'abstingui d'acomplir-la i ho comuniqui immediatament a l'autoritat de la qual el superior depèn, o a l'autoritat judicial, si escau.

15.3.- El superior jeràrquic resta vinculat per les disposicions del futur Codi. Ha de respectar els marges i límits ètics de les ordres que dicti. Les disposicions de l'autoritat competent en matèria d'execució penal han de regular els comportaments i les accions basades en una concepció ideològica de contingut democràtic.

BASE 16a Principi de capacitat professional i exemplaritat

En l'exercici de les seves funcions, l'empleat públic ha d'extremar el zel professional de tal manera que la realització de les seves obligacions sigui una referència efectiva d'exemplaritat en la seva actuació front els altres. Cal predicar aquesta exemplaritat, de la mateixa manera, en el compliment de les obligacions que, com a ciutadà, li exigeixen les lleis.

BASE 17a Regals i prebendes

L'empleat públic d'execució penal s'ha d'abstenir de sol·licitar prebendes i ha de refusar qualsevol regal, favor, benefici, promesa o servei en condicions avantatjoses que pugui condicionar la realització de les seves funcions, sens perjudici d'allò que s'estableix al Codi penal. En cas d'obsequis de major significació de caràcter institucional, s'incorporaran al patrimoni de la Generalitat de Catalunya, en els termes previstos a la normativa vigent en cada moment en matèria de patrimoni.

BASE 18a Ús adequat dels béns i serveis

L'empleat públic d'execució penal s'ha d'abstenir de realitzar un ús impropï dels béns i serveis que l'Administració competent posi a la seva disposició per raons del càrrec. Cal que sigui auster, sobri i rigorós a l'hora d'adquirir i utilitzar material, i ha de tenir la cura necessària de l'instrumental al seu càrrec.

BASE 19a Compliment de l'horari i la jornada laboral

L'empleat públic d'execució penal, en el marc d'una actitud col·laboradora, ha d'utilitzar el temps oficial en un esforç responsable per tal d'acomplir les seves tasques. Per evitar un dany o detriment envers el servei o la resta de treballadors, cal que es reflexionin i valorin amb actitud autocrítica tots aquells supòsits que afavoreixen l'absència injustificada de la feina.

BASE 20a Racionalitat en l'acompliment de tasques

Davant de situacions extraordinàries i urgents, a l'empleat públic d'execució penal li correspon realitzar aquelles tasques estrictament necessàries per atendre les necessitats provocades per la situació esmentada, tot i que atesa la seva naturalesa o modalitat, no es corresponguin estrictament amb les que siguin inherents al seu càrrec. En qualsevol cas, l'Administració competent en matèria d'execució penal ha d'adoptar les mesures adients per disposar d'una cobertura racional, equilibrada i suficient dels seus recursos humans.

BASE 21a Cooperació en el compliment de la legalitat

L'empleat públic d'execució penal ha de posar en coneixement del seu superior o de les autoritats competents qualsevol fet o anomalia que indiquin una possible pertorbació de la vida normal de l'establiment, com també aquells actes dels quals tinguin coneixement amb motiu o a causa de l'exercici de les seves funcions, que puguin perjudicar les administracions públiques o constituir un delictes, dany, lesió o violació de qualsevol de les disposicions contingudes en aquestes Bases i en el futur Codi.

BASE 22a Eradicació de les corrupteles

22.1.- L'empleat públic d'execució penal ha d'adoptar un patró moral bàsic que interactui no només en els supòsits de corrupció, sinó també mitjançant conceptes de valor o d'oportunitat que permetin evitar i eradicar les corrupteles administratives i la incompetència o mediocritat en el funcionament dels serveis públics.

22.2.- Amb aquesta finalitat, cal entendre com a corruptela qualsevol acció o omissió que, tot i que no arribi a suposar un delictes o una infracció administrativa, comporti de manera implícita una clara desviació de l'interès general en benefici d'interessos particulars, propis o d'altri i, d'aquesta manera, es vulnerin els principis d'integritat i imparcialitat que han de presidir la funció pública.

BASE 23a Principi de bona administració

L'empleat públic d'execució penal s'ha d'allunyar de conductes i actuacions rutinàries, i ha d'adoptar iniciatives que es basin en el bon judici, per tal de reduir un dany potencial i assolir un grau d'eficàcia que es basi en un bon treball.

C) PRINCIPIS I VALORS EN RELACIÓ AMB LA SOCIETAT EN GENERAL

BASE 24a Informació i transparència

24.1.- L'empleat públic ha d'actuar, en el seu comportament social, amb probitat moral, rectitud, honradesa i honestat, i intentar satisfer l'interès general. Es fonamenta en consideracions objectives destinades cap al bé comú, i rebutjar qualsevol profit o avantatge personal. Cal que s'abstingui de qualsevol activitat privada o interès que pugui comportar un risc de conflicte d'interessos per sí mateix o persona interposada.

24.2.- L'empleat públic d'execució penal que exerceix funcions com a superior jeràrquic ha d'ordenar la transmissió efectiva d'informació veraç i transparent als ciutadans sobre el servei públic que li ha estat encomanat, mitjançant els òrgans institucionals competents, amb els límits legalment establerts.

L'empleat públic d'execució penal ha d'informar les persones relacionades amb el servei públic que li ha estat encomanat, dels seus drets i obligacions, d'acord amb el que estableixin les lleis i les instruccions derivades dels seus superiors.

24.3.- L'empleat públic d'execució penal ha d'exercitar el seu dret d'expressió, de manera individual o col·lectiva, en tot allò relatiu al servei públic que li hagi estat encomanat, amb discreció. Ha d'actuar amb sigil i reserva envers qualsevol informació o expressió que pugui afectar la seguretat del servei, de les instal·lacions, de les persones dels funcionaris i dels interns, com també de la seva intimitat.

BASE 25a Dret de participació

L'empleat públic d'execució penal ha de facilitar la participació de les persones que compleixen penes i mesures penals, de les seves famílies i d'organitzacions no governamentals en cadascuna de les tasques que es deriven de la intervenció en matèria d'execució penal, i facilitar especialment la col·laboració de les institucions i les associacions dedicades a la resocialització i l'ajuda dels reclusos. Ha d'intentar reduir al màxim els efectes nocius de l'internament, afavorir els vincles socials i l'accés a les prestacions públiques.

BASE 26a Respecte a la diferència i la diversitat cultural

Els professionals de l'execució penal han d'actuar en ordre a la integració i respecte als diversos trets diferencials de l'individu, amb respecte envers la pluralitat i diversitat cultural, política, de raça, nacional, ètnica, religiosa o d'orientació sexual, i promoure'n la participació, i tots aquells trets que poden influir d'una manera favorable el procés d'inserció social.

BASE 27a Protecció dels menors en l'àmbit de l'execució penal

27.1.- Són principis rectors en l'actuació dels professionals de l'execució penals la preeminència de l'interès del menor, la seva integració familiar i social i la prevenció de totes aquelles situacions que en puguin perjudicar el desenvolupament personal.

27.2.- En els supòsits dels menors que conviuen amb les seves mares internes en equipaments d'execució penal, en aquells conflictes que sorgeixen entre els drets dels infants i els de la mare a causa de l'internament, cal que prevalgui l'interès del menor per damunt de qualsevol altre interès legítim que hi pugui concórrer. Cal intentar no ferir la sensibilitat dels menors.

D) PRINCIPIS I VALORS DE LA FUNCIO DE L'EXECUCIO PENAL

BASE 28a Acatament de la Constitució i les Lleis

Els empleats d'execució penal i els funcionaris, en l'àmbit de la seva relació d'especial subjecció, realitzen la seva tasca amb les garanties, i dins dels límits establerts per la Constitució, l'Estatut de Catalunya i les Lleis, amb la convicció plena que els drets de les persones que aconsegueixen penes i mesures penals només poden ser restringits quan així ho disposin les lleis.

BASE 29a Dependències i serveis

En els establiments de compliment penes i mesures penals cal tenir present una vida de col·lectivitat organitzada a partir d'una separació adient de les persones que s'hi troben ingressades, com també una distribució equitativa i racional del conjunt de dependències i serveis necessaris per permetre una convivència ordenada.

BASE 30a Prohibició de la tortura i de les penes i tractes degradants

30.1.- Els professionals de l'execució penal han de revisar, prevenir i eradicar els mitjans coercitius que encobreixin o emmascarin una situació de tortura o tractes inhumans i degradants envers les persones privades de llibertat.

30.2.- De la mateixa manera, i en l'exercici de les seves funcions, no han d'imposar sancions encobertes ni adoptar mesures de coacció que no derivin de l'exercici estricte de les seves competències.

BASE 31a Ús mínim de la força i la proporcionalitat

31.- Els professionals dels serveis de l'execució penal, quan tinguin la necessitat ineludible d'utilitzar la força física en l'exercici de la legítima defensa, pròpia o d'altri, han d'actuar amb un respecte rigorós envers les exigències legals, atènyer-se a criteris de proporcionalitat, i excloure'n d'altres de caire disciplinari o d'exemplaritat.

31.2.- Així mateix, quan per al compliment de les seves funcions es faci necessari l'ús de la força física, l'hauran d'utilitzar només en aquells supòsits que sigui totalment indispensable, com a darrera mesura, sempre durant el temps necessari i amb respecte al criteri de proporcionalitat. Cal que disposin de l'autorització reglamentàriament prevista, i tot el personal ha d'estar capacitat per a l'ús de la força, tant a nivell individual com col·lectiu.

BASE 32a Promoció de les obligacions dels interns

L'empleat públic d'execució penal ha de garantir el ple exercici dels drets de les persones que compleixin penes i mesures penals, i ha de promoure les accions necessàries per vetllar pel compliment estricte de les obligacions que els són exigibles, i perquè aquestes persones mantinguin una actitud respectuosa i considerada envers les autoritats, professionals, col·laboradors de la institució, i la resta de persones, tant a dins com a fora dels establiments i els diversos equipaments d'execució penal.

RECOMANACIONS

PRIMERA.- La Mediació administrativa

1.- Per tal de prevenir o resoldre els conflictes normatius o d'interessos que poden sorgir en les relacions entre els professionals de l'execució penitenciària i/o la mateixa Administració competent, es postula la mediació administrativa en l'àmbit de l'execució penal com a forma de resolució de conflictes alternativa o substitutiva de la mateixa via administrativa o jurisdiccional.

2.- Aquesta funció de mediació ha de ser exercida per mitjà d'un mediador, independent, que realitza una tasca de supervisió en un grau o nivell de legitimitat transcendent, axiològica i eticosocial, en el marc del preàmbul de la nostra Constitució, l'Estatut de Catalunya, les lleis i aquestes Bases.

3.- La disposició que reguli la creació d'aquesta figura haurà de determinar amb més precisió els requeriments per a la designació com a mediador, les competències i el procediment d'actuació.

SEGONA.- Comissió de Seguiment d'Ètica Pública d'Execució Penal

1.- Comissió de Seguiment d'Ètica Pública d'Execució Penal (COSEP) és l'òrgan consultiu competent amb autonomia orgànica i funcional per garantir-ne la funcionalitat i la independència. Pot formular, de manera preceptiva o facultativa, els dictàmens que el Departament de Justícia li sol·liciti, en matèria d'ètica pública d'execució penal, com també, un cop consultats els òrgans de participació social i òrgans consultius del departament competent en matèria d'execució penal, dictar les resolucions interpretatives preceptives i d'aplicació del Codi ètic.

2.- En l'exercici de les seves funcions, la Comissió de Seguiment ha de realitzar, per ella mateixa, o per mitjà de la direcció, els estudis, informes o memòries que el Departament de Justícia li sol·liciti i ha d'elaborar, si escau, les propostes normatives. Pot realitzar, de la mateixa manera, els estudis, informes o memòries que consideri oportuns per a una millor realització de les seves funcions, i ha de valorar els aspectes d'oportunitat i conveniència quan la indole de la qüestió ho requereixi, o ho sol·liciti expressament l'autoritat consultant, com també la major eficàcia de l'Administració competent en matèria d'execució penal en el compliment de les seves finalitats i compromisos ètics.

3.- La COSEP ha d'adoptar les mesures necessàries per a la creació d'un veritable clima ètic al si de l'Administració pública d'execució penal.

4.- La disposició que reguli la creació i el funcionament de la COSEP haurà d'establir els requeriments relatius a la designació dels membres, competències i procediment d'actuació.

TERCERA.- Protecció dels drets del professional de l'execució penal

A l'hora de determinar, acceptar i adoptar un codi de conducta, es recomana a l'Administració competent en matèria d'execució penal que garanteixi

els mitjans necessaris per a la millor realització de la tasca encomanada i per tal de crear el clima de confiança necessari entre tots els professionals d'execució penal, amb l'adopció de postures facilitadores quant al millor reconeixement dels seus drets de caire sociolaboral, i potenciar la idea que es tracta d'un grup humà que centra la seva tasca diària en el servei als altres i que no deixa de ser objecte, a dins i a fora dels equipaments d'execució penal, de greus atacs a la seva vida, la seva llibertat i la seva dignitat moral.

QUARTA.- Instruments de la Participació social

S'insta l'Administració competent en matèria d'execució penal per tal que inclogui una clàusula, un pacte o acord, dins dels instruments de cooperació i col·laboració que estableixi amb fundacions, associacions i organitzacions de caire públic i/o privat, entitats i associacions de voluntariat, per al compliment de les seves finalitats, que faci esment de la necessitat i conveniència que les persones que integren aquestes entitats assumeixin i compleixin les previsions que es recullen en aquestes Bases del Codi.